

Subject Name (Gujarati)

4311601 -- Summer 2024

Semester 1 Study Material

Detailed Solutions and Explanations

પ્રશ્ન 1(અ) [3 ગુણ]

સમસ્યાનું નિરાકરણ વ્યાખ્યાયિત કરો અને સમસ્યા હલ કરવાના પગલાંની સૂચિ બનાવો.

જવાબ

સમસ્યાનું નિરાકરણ એ એક વ્યવસ્થિત પદ્ધતિ છે જે તર્કસંગત વિચારસરણી અને સંરચિત પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરીને સમસ્યાઓને ઓળખવા, તેનું વિશ્લેષણ કરવા અને હલ કરવા માટે વપરાય છે.

સમસ્યા નિરાકરણના પગલાં:

પગલું	વર્ણન
1. સમસ્યાની ઓળખ	સમસ્યાને સ્પષ્ટપણે સમજવી અને વ્યાખ્યાયિત કરવી
2. સમસ્યાનું વિશ્લેષણ	સમસ્યાને નાના ભાગોમાં વિભાજિત કરવી
3. સીલ્યુશન ડિઝાઇન	સંભવિત ઉકેલો અથવા એલ્ગોરિધમ વિકસાવવા
4. અમલીકરણ	પસંદ કરેલા ઉકેલને અમલમાં મૂકવો
5. ટેસ્ટિંગ અને વેલિડેશન	ઉકેલ યોગ્ય રીતે કામ કરે છે તેની ખાતરી કરવી
6. ડોક્યુમેન્ટેશન	ભાવિ સંદર્ભ માટે ઉકેલને રેકૉર્ડ કરવો

મેમરી ટ્રીક

"હું હુંમેશા ડિઝાઇન અમલીકરણ ટેસ્ટ ફેનિક"

પ્રશ્ન 1(બ) [4 ગુણ]

વેરિએબલ વ્યાખ્યાયિત કરો અને વેરિએબલના નામ પસંદ કરવા માટેના નિયમનો ઉલ્લેખ કરો.

જવાબ

વેરિએબલ એ મેમરીમાં એક નામાંકિત સ્ટોરેજ સ્થાન છે જે ડેટા વેલ્યુઝ ધરાવે છે અને પ્રોગ્રામ એક્ઝિક્યુશન દરમિયાન બદલાઈ શકે છે. વેરિએબલ નામકરણ નિયમો:

નિયમ	વર્ણન
શરૂઆતી અક્ષર	અક્ષર (a-z, A-Z) અથવા અન્ડરસ્કોર (_) થી શરૂ થતું જોઈએ
મંજૂર અક્ષરો	અક્ષરો, અંકો (0-9), અને અન્ડરસ્કોર હોઈ શકે
કેસ સેસિટિવ	myVar અને MyVar જુદા વેરિએબલ છે
કોઈ કીવર્ડ્સ નહીં	Python ના રિઝર્વ્ડ શબ્દો વાપરી શકતા નથી
કોઈ સ્પેસ નહીં	સ્પેસની જગ્યાએ અન્ડરસ્કોર વાપરો
વર્ણાત્મક નામ	અર્થપૂર્ણ નામ પસંદ કરો (age, x નહીં)

મેમરી ટ્રીક

"અક્ષરથી શરૂઆત, સાવધાનીથી ચાલુ, ક્યારેય કીવર્ડ્સ નહીં"

પ્રશ્ન 1(ક) [7 ગુણ]

આપેલ ત્રણ નંબરોમાંથી મહત્તમ સંખ્યા શોધવા માટે ફ્લોચાર્ટ ડિઝાઇન કરો.

જવાબ

ફ્લોચાર્ટ કમ્પેરિઝન ઓપરેશન્સ વાપરીને ત્રણ નંબરોમાંથી મહત્તમ શોધવાના તાઈક્ષણ પ્રવાહને દર્શાવે છે.
ફ્લોચાર્ટ:

```

flowchart LR
    A[Start] --> B{Input: num1, num2, num3}
    B --> C{num1 < num2?}
    C -- Yes --> D{num1 < num3?}
    C -- No --> E{num2 < num3?}
    D -- Yes --> F[max = num1]
    D -- No --> G[max = num3]
    E -- Yes --> H[max = num2]
    E -- No --> I[max = num3]
    F --> J[Output: max]
    G --> J
    H --> J
    I --> J
    J --> K[End]
  
```

મુખ્ય મુદ્દાઓ:

- ઇનપુટ: ત્રણ નંબરો (num1, num2, num3)
- પ્રોસેસ: નેરસ્ટેડ કંડિશન્સ વાપરીને નંબરોની તુલના
- આઉટપુટ: ત્રણોથે વચ્ચે મહત્તમ મૂલ્ય

મેમરી ટ્રીક

“પહેલા બેની તુલના, પછી ત્રીજા સાથે”

પ્રશ્ન 1(ક) અથવા) [7 ગુણ]

દાખલ કરેલ નંબર પોઝિટિવ છે અને 5 કરતા વધારે છે કે નહીં તે તપાસવા એક એલોરિધમ બનાવો.

જવાબ

એક નંબર પોઝિટિવ અને 5 કરતા વધારે છે કે કેમ તે ચકાસવા માટેનું એલોરિધમ.
એલોરિધમ:

```

Algorithm: CheckPositiveGreaterThan5
Step 1: START
Step 2: INPUT number
Step 3: IF number > 0 AND number > 5 THEN
        PRINT "Number is positive and greater than 5"
    ELSE
        PRINT "Number does not meet criteria"
    END IF
Step 4: END
  
```

ફ્લોચાર્ટ:

```

flowchart LR
    A[Start] --> B{Input: number}
    B --> C{number > 0 AND number > 5?}
    C -- Yes --> D[Print: Number is positive and greater than 5]
    C -- No --> E[Print: Number does not meet criteria]
    D --> F[End]
    E --> F
  
```

મુખ્ય શરતો:

- પોઝિટિવ: number > 0
- 5 કરતા વધારે: number > 5
- સંયુક્ત: બને શરતો સાચી હોવી જોઈએ

મેમરી ટ્રીક

"પોઝિટિવ પલસ પાંચ"

પ્રશ્ન 2(અ) [3 ગુણ]

એરિથમેટિક ઓપરેટરો પર શૉર્ટ નોટ લખો.

જવાબ

એરિથમેટિક ઓપરેટરો Python પ્રોગ્રામ્સમાં ન્યુમેરિક વેલ્યુઝ પર ગાણિતિક ગણતરીઓ કરે છે.
એરિથમેટિક ઓપરેટરો ટેબલ:

ઓપરેટર	નામ	ઉદાહરણ	પરિણામ
+	ઉમેરાણ	5 + 3	8
-	બાદબાકી	5 - 3	2
*	ગુણાકાર	5 * 3	15
/	ભાગાકાર	5 / 3	1.67
//	ફ્લોર ડિવિઝન	5 // 3	1
%	મોડ્યુલસ	5 % 3	2
**	ઘાત	5 ** 3	125

મેમરી ટ્રીક

"ઉમેરો બાદ કરો ગુણો ભાગો ફ્લોર મોડ પાવર"

પ્રશ્ન 2(બ) [4 ગુણ]

કંટિન્યુ અને બેક સ્ટેટમેન્ટની જરૂરિયાત સમજાવો.

જવાબ

કંટિન્યુ અને બેક સ્ટેટમેન્ટ્સ કાર્યક્રમ પ્રોગ્રામ્સ માટે લૂપ ઓક્જિક્યુશન ફ્લોને નિયંત્રિત કરે છે.
સ્ટેટમેન્ટ ક્રમેરિઝન:

સ્ટેટમેન્ટ	હેતુ	ક્રિયા
break	લૂપમાંથી સંપૂર્ણ બહાર નીકળવું	સંપૂર્ણ લૂપને સમાપ્ત કરે છે
continue	વર્તમાન આવૃત્તિ છોડવો	આગલી આવૃત્તિ પર જાય છે

વપરાશના ઉદાહરણો:

- break: શરત પૂરી થાય ત્યારે બહાર નીકળવું (ચોક્કસ મૂલ્ય શોધવું)
- continue: અયોગ્ય કેટા છોડવો (પોઝિટિવ લિસ્ટમાં નેગેટિવ નંબરો)

ફાયદાઓ:

- કાર્યક્રમતા: બિનજરી આવૃત્તિઓ ટાળવી
- નિયત્રણ: પ્રોગ્રામ ફ્લોનું વધુ સારલું મેનેજમેન્ટ
- સ્પષ્ટતા: વધુ સ્વચ્છ કોડ લોજિક

મેમરી ટ્રીક

“બ્રેક બહાર નીકળે, કંટિન્યુ છોડો”

પ્રશ્ન 2(ક) [7 ગુણ]

દાખલ કરેલ સંખ્યા સમ છે કે વિષમ છે તે તપાસવા માટે એક પ્રોગ્રામ બનાવો.

જવાબ

મોડ્યુલસ ઓપરેટર વાપરીને નંબર સમ કે વિષમ છે તે નિર્ધારિત કરવા માટેનો Python પ્રોગ્રામ.
Python કોડ:

```
\#
number = int(input("           : "))

if number \% 2 == 0:
    print(f"\{number\}      ")
else:
    print(f"\{number\}      ")
```

લોજિક સમજૂતી:

શરત	પરિણામ	સમજૂતી
number \% 2 == 0	સમ	2 વડે વિભાજ્ય, કોઈ બાકી નહીં
number \% 2 == 1	વિષમ	2 વડે વિભાજ્ય નહીં, બાકી 1

સેમ્પલ આઉટપુટ:

- ઇનપુટ: 8 → : "8"
- ઇનપુટ: 7 → : "7"

મેમરી ટ્રીક

“મોડ્યુલસ શૂન્ય સમ, એક વિષમ”

પ્રશ્ન 2(અ) અથવા) [3 ગુણ]

Python ના કમ્પેરિગન ઓપરેટરોનો સારાંશ આપો.

જવાબ

કમ્પેરિગન ઓપરેટરો વેલ્યુઝની તુલના કરે છે અને બુલિયન પરિણામો (True/False) આપે છે.
કમ્પેરિગન ઓપરેટરો ટેબલ:

ઓપરેટર	નામ	ઉદાહરણ	પરિણામ
==	બરાબર	5 == 5	True
!=	બરાબર નથી	5 != 3	True
>	મોટું	5 > 3	True
<	નાનું	5 < 3	False
>=	મોટું અથવા બરાબર	5 >= 5	True
<=	નાનું અથવા બરાબર	5 <= 3	False

રિટર્ન ટાઇપ: બધા ઓપરેટરો બુલિયન વેલ્યુઝ (True/False) આપે છે

મેમરી ટ્રીક

"બરાબર નહીં મોટું નાનું મોટું-બરાબર નાનું-બરાબર"

પ્રશ્ન 2(બ અથવા) [4 ગુણ]

While લૂપ પર ટૂંકી નોંધ લખો.

જવાબ

While લૂપ જ્યાં સુધી શરત સાચી રહે છે ત્યાં સુધી કોડ બ્લોકને વારંવાર એક્ઝિક્યુટ કરે છે.

While લૂપ સ્ટ્રક્ચર:

ઘટક	વર્ણન
પ્રારંભિકરણ	લૂપ પહેલાં પ્રારંભિક મૂલ્ય સેટ કરવું
શરત	તપાસવા માટેનું બુલિયન એક્સપ્રેશન
બોડી	વારંવાર એક્ઝિક્યુટ કરવાનો કોડ
અપડેટ	અનંત લૂપ ટાળવા માટે વેરિએબલ બદલવો

સિન્ક્રેષન્સ:

```
while condition:  
  # loop body  
  # update statement
```

લક્ષણો:

- પ્રી-ટેસ્ટેડ: એક્ઝિક્યુશન પહેલાં શરત તપાસાય છે
- વેરિએબલ આવૃત્તિઓ: અજાણી સંખ્યામાં પુનરાવર્તન
- નિયંત્રણ: શરત ચાલુ રાખવું નક્કી કરે છે

મેમરી ટ્રીક

"જ્યારે શરત સાચી, લૂપ ચલાવો"

પ્રશ્ન 2(ક અથવા) [7 ગુણ]

યુઝર પાસથી ત્રણ નંબરો વાંચવા અને તે નંબરોની સરેરાશ શોધવા માટે એક પ્રોગ્રામ બનાવો.

જવાબ

યુઝર-ઇનપુટ ત્રણ નંબરોની સરેરાશ ગણવા માટેનો Python પ્રોગ્રામ.

Python કોડ:

```
\#  
num1 = float(input(" : "))  
num2 = float(input(" : "))  
num3 = float(input(" : "))  
  
average = (num1 + num2 + num3) / 3  
  
print(f"\{num1\}, \{num2\}, \{num3\} : \{average:.2f\} ")
```

ગણતરી પ્રક્રિયા:

પગલું	ઓપરેશન
ઇનપુટ	ત્રણ નંબરો વાંચો
સરવાળો	ત્રણેય નંબરો ઉમેરો
ભાગકાર	સરવાળો \div 3
આઉટપુટ	ફોર્મેટ કરેલ પરિણામ દર્શાવો

સેમ્પલ એક્ઝિક્યુશન:

- ઇનપુટ: 10, 20, 30
- સરવાળો: 60
- સરેરાશ: 20.00

મેમરી ટ્રીક

“ત્રણ ઉમેરો ભાગો દર્શાવો”

પ્રશ્ન 3(અ) [3 ગુણ]

કંટ્રોલ સ્ટ્રક્ચર્સ વ્યાખ્યાયિત કરો, પાયથોનમાં ઉપલબ્ધ કંટ્રોલ સ્ટ્રક્ચર્સની સૂચિ બનાવો.

જવાબ

કંટ્રોલ સ્ટ્રક્ચર્સ પ્રોગ્રામમાં એક્ઝિક્યુશન ફલો અને સ્ટેટમેંટ્સનો કમ નિર્ધારિત કરે છે.

Python કંટ્રોલ સ્ટ્રક્ચર્સ:

પ્રકાર	સ્ટ્રક્ચર્સ	હેતુ
સિક્વેન્શિયલ	સામાન્ય ફલો	સ્ટેટમેંટ્સ કમમાં એક્ઝિક્યુટ કરવા
સિલેક્શન	if, if-else, elif	વિકલ્પો વચ્ચે પસંદગી
આઈટરેશન	for, while	કોડ બ્લોક્સનું પુનરાવર્તન
જમ્ય	break, continue, pass	સામાન્ય ફલો બદલવો

કેટેગોરીઓ:

- કંડિશનલ: નિર્ણય લેવો (if સ્ટેટમેંટ્સ)
- લૂપિંગ: પુનરાવર્તન (for/while લૂપ્સ)
- બ્રાન્ચિંગ: ફલો કંટ્રોલ (break/continue)

મેમરી ટ્રીક

“સિક્વેન્સ સિલેક્ટ આઈટેટ જમ્ય”

પ્રશ્ન 3(બ) [4 ગુણ]

યુઝર ડિફાઇન્ડ ફંક્શન વ્યાખ્યાયિત કરો અને કેવી રીતે યુઝર ડિફાઇન્ડ ફંક્શન કોલ કરવું તે ઉદાહરણ આપીને સમજાવો.

જવાબ

યુઝર-ડિફાઇન્ડ ફંક્શન્સ ચોક્કસ કાર્યો કરતા પુનઃ ઉપયોગી કોડના કસ્ટમ બ્લોક્સ છે.

ફંક્શન સ્ટ્રક્ચર:

ઘટક	સિન્ટેક્સ	હેતુ
ટેફન્શન	def function_name():	ફંક્શન બનાવવું
પેરામીટર્સ	def func(param1, param2):	ઇનપુટ્સ સ્વીકારવા
બોડી	ઇન્ડેન્ટેડ કોડ બ્લોક	ફંક્શન લોજિક

રિટર્ન કોલ	return value function_name()	પરિણામ પાછું મોકલવું ફૂકશન એક્ઝિક્યુટ કરવું
---------------	---------------------------------	--

ઉદાહરણ કોડ:

```
\#
def greet\_user(name):
    message = f" , \{name\}!"
    return message

\#
result = greet\_user("Python")
print(result) \# : Python!
```

મેમરી ટ્રીક

“ડિફાઇન પેરામીટર્સ બોડી રિટર્ન કોલ”

પ્રશ્ન 3(ક) [7 ગુણ]

લૂપ કોન્સોલનો ઉપયોગ કરીને નીચેની પેટર્ન દર્શાવવા માટે એક પ્રોગ્રામ બનાવો

જવાબ

નેસ્ટેડ લૂપ્સ વાપરીને નંબર પેટર્ન બનાવવા માટેનો Python પ્રોગ્રામ.

Python કોડ:

```
\#
for i in range(1, 6):
    for j in range(1, i + 1):
        print(i, end="")
    print() \#
```

પેટર્ન લોજિક:

પંક્તિ	આવૃત્તિઓ	આઉટપુટ
1	1 વખત	1
2	2 વખત	22
3	3 વખત	333
4	4 વખત	4444
5	5 વખત	55555

લૂપ સ્ક્રેચર:

- બાહ્ય લૂપ: પંક્તિઓને નિયંત્રિત કરે છે (1 થી 5)
- આંતરિક લૂપ: વર્તમાન પંક્તિ નંબર પ્રિન્ટ કરે છે
- પેટર્ન: પંક્તિ નંબર પંક્તિ વખત પુનરાવર્તિત

મેમરી ટ્રીક

“બાહ્ય પંક્તિઓ આંતરિક પુનરાવર્તન”

પ્રશ્ન 3(અ અથવા) [3 ગુણ]

ઓળય ઉદાહરણનો ઉપયોગ કરીને નેસ્ટેડ લૂપ સમજાવો.

જવાબ

નેસ્ટેડ લૂપ એ બીજા લૂપની અંદર આવેલ લૂપ છે જ્યાં દરેક બાહ્ય લૂપ આવૃત્તિ માટે આંતરિક લૂપ તેની બધી આવૃત્તિઓ પૂર્ણ કરે છે.
નેસ્ટેડ લૂપ સ્ટ્રક્ચર:

ઘટક	વર્ણન
બાહ્ય લૂપ	મુખ્ય આવૃત્તિઓને નિયંત્રિત કરે છે
આંતરિક લૂપ	દરેક બાહ્ય આવૃત્તિ માટે સંપૂર્ણ એક્ઝિક્યુટ થાય છે
એક્ઝિક્યુશન	આંતરિક લૂપ ફુલ ગવખત ચાલે છે

ઉદાહરણ કોડ:

```
\#           {-          }
for i in range(1, 4):      #
    for j in range(1, 4):  #
        print(f"\{i}\{\j\}=\{i*j\}", end=" ")
    print()  #
```

આઉટપુટ પેટર્ન:

```
1\times1=1 1\times2=2 1\times3=3
2\times1=2 2\times2=4 2\times3=6
3\times1=3 3\times2=6 3\times3=9
```

મેમરી ટ્રીક

“લૂપ અંદર લૂપ”

પ્રશ્ન 3(બ અથવા) [4 ગુણ]

વેરિએબલના લોકલ અને ગ્લોબલ સ્કોપ પર શોટ નોંધ લખો

જવાબ

વેરિએબલ સ્કોપ નિર્ધારિત કરે છે કે પ્રોગ્રામમાં વેરિએબલ્સ ક્યાં એક્સેસ કરી શકાય છે.

સ્કોપ કમ્પેરિઝન:

સ્કોપ પ્રકાર	વ્યાખ્યા	એક્સેસ	જીવનકાળ
લોકલ	ફંક્શનની અંદર	ફક્ત ફંક્શન	ફંક્શન એક્ઝિક્યુશન
ગ્લોબલ	ફંક્શન-સની બહાર	સંપૂર્ણ પ્રોગ્રામ	પ્રોગ્રામ એક્ઝિક્યુશન

ઉદાહરણ કોડ:

```
global\_var = "      "  #

def my\_function():
    local\_var = "      "  #
    global global\_var
    print(global\_var)   #
    print(local\_var)   #

print(global\_var)  #
\# print(local\_var) \#  {-      }
```

મુખ્ય મુદ્દાઓ:

- લોકલ: ફંક્શન-સ્પેસિફિક વેરિએબલ્સ
- ગ્લોબલ: પ્રોગ્રામ-વ્યાપી વેરિએબલ્સ
- એક્સેસ: ફંક્શન-સમાં લોકલ ગ્લોબલને ઓવરરાઇડ કરે છે

પ્રશ્ન 3(ક અથવા) [7 ગુણ]

આપેલ સંખ્યાના ફેક્ટોરિયલ શોધવા માટે યુજર ડિફાઇન ફંક્શન વિકસાવો.

જવાબ

પોઝિટિવ પૂર્ણાંકના ફેક્ટોરિયલની ગણતરી કરવા માટેનું રિકર્સિવ ફંક્શન.
Python કોડ:

```
def factorial(n):
    """
    n
    """
    if
        n == 0 or
        n == 1:
            return 1
    else:
        return n * factorial(n - 1)

    #
number = int(input(" : "))
if number < 0:
    print(" ")
else:
    result = factorial(number)
    print(f"\{number\} \{result\} ")
```

ફેક્ટોરિયલ લોજિક:

ઇનપુટ	ગણતરી	પરિણામ
0	બેઝ કેસ	1
1	બેઝ કેસ	1
5	$5 \times 4 \times 3 \times 2 \times 1$	120

ફંક્શન લક્ષણો:

- રિકર્સિવ: ફંક્શન પોતાને કોલ કરે છે
- બેઝ કેસ: $n=0$ અથવા $n=1$ પર રિકર્શન રોકે છે
- વેલિડેશન: નેગેટિવ ઇનપુટ્સને હેન્ડલ કરે છે

પ્રશ્ન 4(અ) [3 ગુણ]

મેથ મોડ્યુલ વિવિધ ફંક્શન સાથે સમજાવો

જવાબ

મેથ મોડ્યુલ ન્યૂમેરિકલ કોમ્પ્યુટેશન્સ માટે ગાણિતિક ફંક્શન્સ અને કોન્સ્ટન્ટ્સ પ્રદાન કરે છે.
મેથ મોડ્યુલ ફંક્શન્સ:

ફંક્શન	હેતુ	ઉદાહરણ
math.sqrt()	વર્ગમૂળ	math.sqrt(16) = 4.0
math.pow()	ધાત ગણતરી	math.pow(2, 3) = 8.0
math.ceil()	ઉપર રાઉન્ડ	math.ceil(4.3) = 5
math.floor()	નીચે રાઉન્ડ	math.floor(4.7) = 4
math.factorial()	ફેક્ટોરિયલ	math.factorial(5) = 120

વપરાશ:

```
import math
result = math.sqrt(25)  # 5.0
```

મેમરી ટ્રીક

"વર્ગ ધાત સીલિંગ ફ્લોર ફેક્ટોરિયલ"

પ્રશ્ન 4(બ) [4 ગુણ]

નીચેના લિસ્ટના ફંક્શનની ચર્ચા કરો: i. len() ii. sum() iii. sort() iv. index()

જવાબ

ડેટા મેનિપ્યુલેશન અને વિશ્લેષણ માટેના આવશ્યક લિસ્ટ ફંક્શન્સ.

લિસ્ટ ફંક્શન્સ કમ્પેરિઝન:

ફંક્શન	હેતુ	રિટર્ન ટાઇપ	ઉદાહરણ
len()	એલિમેન્ટ્સ ગણવા	Integer	len([1,2,3]) = 3
sum()	બધા નંબરોનો સરવાળો	Number	sum([1,2,3]) = 6
sort()	કુમમાં ગોઠવવું	None (લિસ્ટ બદલે છે)	list.sort()
index()	એલિમેન્ટ્સ સ્થિતિ શોધવી	Integer	[1,2,3].index(2) = 1

વપરાશની નોંધો:

- **len()**: કોઈપણ સિક્વેન્સ સાથે કામ કરે છે
- **sum()**: ફક્ત ન્યૂમેરિક લિસ્ટ્સ
- **sort()**: મૂળ લિસ્ટને બદલે છે
- **index()**: પ્રથમ ઓકરન્સ રિટર્ન કરે છે

મેમરી ટ્રીક

"લેન્થ સમ સોર્ટ ઇન્ડેક્સ"

પ્રશ્ન 4(ક) [7 ગુણ]

0 થી N નંબરોની ફિલોનાકી શ્રેણીને છાપવા માટે યુઝર ડિફાઇન ફંક્શન બનાવો. (જ્યાં N પૂર્ણક સંખ્યા છે અને આર્થુમેન્ટ તરીકે પસાર થાય છે)

જવાબ

N ટર્મ સુધી ફિબોનાકી સિક્વેન્સ જનરેટ અને ડિસ્પલે કરવા માટેનું ફૂન્ક્શન.

Python કોડ:

```
def fibonacci\_series(n):
    """
    n
    if n == 0:
        print("")
        return

    #
    a, b = 0, 1

    if
    n == 1:

        print(f" : {a}")
        return

    print(f" : {a}, {b}", end="")

    #
    for i in range(2, n):
        c = a + b
        print(f", {c}", end="")
        a, b = b, c
    print() #


    #
    num = int(input(" : "))
    fibonacci\_series(num)
```

ફિબોનાકી લોજિક:

ટર્મ	મૂલ્ય	ગણતરી
1મી	0	આપેલ
2જી	1	આપેલ
3જી	1	0 + 1
4થી	2	1 + 1
5મી	3	1 + 2

મેમરી ટ્રીક

“પાછલા બે નંબરોનો ઉમેરો”

પ્રશ્ન 4(અ અથવા) [3 ગુણ]

રેન્ડમ મોડ્યુલ વિવિધ ફૂન્ક્શન સાથે સમજાવો

જવાબ

રેન્ડમ મોડ્યુલ વિવિધ એપ્લિકેશન્સ માટે રેન્ડમ નંબરો જનરેટ કરે છે અને રેન્ડમ સિલેક્શન્સ કરે છે.

રેન્ડમ મોડ્યુલ ફૂન્ક્શન્સ:

ફૂન્ક્શન	હેતુ	ઉદાહરણ
random()	0.0 થી 1.0 ફ્લોટ	random.random()

randint()	રેન્જમાં ઇન્ટિઝર	random.randint(1, 10)
choice()	રેન્ડમ લિસ્ટ એલિમેન્ટ	random.choice([1,2,3])
shuffle()	લિસ્ટનો ક્રમ ભેટાસેન કરવો	random.shuffle(list)
uniform()	રેન્જમાં ફ્લોટ	random.uniform(1.0, 5.0)

વપરાશ:

```
import random
number = random.randint(1, 100)
```

એપ્લિકેશન્સ: ગોમ્સ, સિમ્યુલેશન્સ, ટેસ્ટિંગ, કિપ્ટોગ્રાફી

મેમરી ટ્રીક

“રેન્ડમ રેન્જ ચોઇસ શફ્લ યુનિફોર્મ”

પ્રશ્ન 4(બ અથવા) [4 ગુણ]

આપેલ એલિમેન્ટ લિસ્ટનું સભ્ય છે કે નહીં તે તપાસવા માટે પાયથોન કોડ બનાવો

જવાબ

મેમ્બરશિપ ઓપરેટર વાપરીને લિસ્ટમાં એલિમેન્ટ અસ્થિત્વમાં છે કે કેમ તે ચકાસવા માટેનો Python પ્રોગ્રામ.

Python કોડ:

```
\#
def check\_membership():
    #
    numbers = [10, 20, 30, 40, 50]

    #
    element = int(input(" : "))

    #
    if element in numbers:
        print(f"\{element\} ")
        print(f" : \{numbers.index(element)\}")
    else:
        print(f"\{element\} ")

#
check\_membership()
```

મેમ્બરશિપ મેથ્ડ્સ:

મેથ્ડ	સિન્ટેક્સ	રિટર્ન કરે છે
in ઓપરેટર	element in list	Boolean
not in ઓપરેટર	element not in list	Boolean
count() મેથ્ડ	list.count(element)	Integer

મેમરી ટ્રીક

“લિસ્ટમાં ટુ ફોલ્સ”

પ્રશ્ન 4(ક અથવા) [7 ગુણ]

દાખલ કરેલ શબ્દમાળા શબ્દોને ઉલટાવે તે માટે યુગર ડિફ્ફાઇન્ડ ફંક્શન વિકસાવો

જવાબ

શબ્દની સ્થિતિ જાળવીને સ્ટ્રિંગમાં દરેક શબ્દને ઉલટાવવા માટેનું ફંક્શન.

Python કોડ:

```
def reverse_\string\_words(text):
    """
    """
    #
    words = text.split()

    #
    reversed_\words = []
    for word in words:
        reversed_\word = word[::-1]  #
        reversed_\words.append(reversed_\word)

    #
    result = " ".join(reversed_\words)
    return result

#
input_\string = input(" : ")
output = reverse_\string\_words(input_\string)
print(f" : {"}{{input_\string}}{""}")
print(f" : {"}{{output}}{""}")

#
test_\input = "Hello IT"
test_\output = reverse_\string\_words(test_\input)
print(f" : {"}{{test_\input}}{""}")
print(f" : {"}{{test_\output}}{""} # : "olleH TI"
```

પ્રોસેસ સ્ટેપ્સ:

સ્ટેપ	ઓપરેશન	ઉદાહરણ
1	શબ્દોમાં વિભાજિત કરવું	["Hello", "IT"]
2	દરેક શબ્દ ઉલટાવવો	["olleH", "TI"]
3	સ્પેસ સાથે જોડવું	"olleH TI"

મેમરી ટ્રીક

“વિભાજિત ઉલટાવો જોડો”

પ્રશ્ન 5(અ) [3 ગુણ]

આપેલ સ્ટ્રિંગની પદ્ધતિઓ સમજાવો: i. count() ii. strip() iii. replace()

જવાબ

ટેક્સ્ટ પ્રોસેસિંગ અને મેનિપ્યુલેશન માટેના આવશ્યક સ્ટ્રિંગ મેથ્ડ્સ.

સ્ટ્રિંગ મેથ્ડ્સ ક્રમેરિઝન:

મેથ્ડ	હેતુ	સિન્ટેક્સ	ઉદાહરણ
count()	ઓકરન્સ ગણવા	str.count(substring)	``hello''.count(``l") = 2

`strip()`
`replace()`

હાઇટ્સ્પેસ હટાવવો
સબસ્ટ્રિંગ બદલવો

`str.strip()`
`str.replace(old, new)`

"text".strip() = "text"
"hi".replace("i", "ello") =
"hello"

રિટર્ન વેલ્યુઝ:

- `count()`: ઇન્ટિજર (ઓકરન્સની સંખ્યા)
- `strip()`: નવી સ્ટ્રિંગ (હાઇટ્સ્પેસ હટાવેલ)
- `replace()`: નવી સ્ટ્રિંગ (બદલાવ કરેલ)

મેમરી ટ્રીક

"ગણો સ્ટ્રિપ બદલો!"

પ્રશ્ન 5(બ) [4 ગુણ]

સ્ટ્રિંગમાં કેવી રીતે ટ્રાવર્સલ કરવું તે ઉદાહરણ આપીને સમજાવો.

જવાબ

સ્ટ્રિંગ ટ્રાવર્સલ માને સ્ટ્રિંગમાં દરેક કેરેક્ટરને કમિક રીતે એક્સેસ કરવું.
ટ્રાવર્સલ મેથ્ડ્સ:

મેથ્ડ	સિન્ટેક્સ	ઉપયોગ
ઇન્ડેક્સ-બેઝડ	for i in range(len(str))	સ્થિતિ જરૂરી
ડાયરેક્ટ આઇટરેશન	for char in string	ફક્ત કેરેક્ટર્સ
અન્યુમરેટ	for i, char in enumerate(str)	ઇન્ડેક્સ અને કેરેક્ટર બંને

ઉદાહરણ કોડ:

```
text = "Python"

# 1:
for char in text:
    print(char, end=" ")  # P y t h o n

# 2: {- }
for i in range(len(text)):
    print(f"\{i\}: \{text[i]\}")

# 3:
for index, character in enumerate(text):
    print(f" \{index\}: \{character\}")
```

મેમરી ટ્રીક

"ડાયરેક્ટ ઇન્ડેક્સ અન્યુમરેટ"

પ્રશ્ન 5(ક) [7 ગુણ]

નીચેની આપેલ લિસ્ટના ઓપરેશન માટેના પ્રોગ્રામ વિકસાવો:

જવાબ

આવશ્યક લિસ્ટ ઓપરેશન્સ અને વિશ્લેષણ માટેના બે પ્રોગ્રામ્સ.

પ્રોગ્રામ 1: એલિમેન્ટ અસ્તિત્વ તપાસતું

```
def check\_element\_exists(lst, element):
    """
    """
    if element in lst:
        return True, lst.index(element)
    else:
        return False, {-}1

#      1
numbers = [10, 25, 30, 45, 50]
search\_item = int(input("           : "))
exists, position = check\_element\_exists(numbers, search\_item)

if exists:
    print(f"\{search\_item\} \{position\} ")
else:
    print(f"\{search\_item\} ")
```

પ્રોગ્રામ 2: સૌથી નાનું અને મોટું શોધતું

```
def find\_min\_max(lst):
    """
    """
    if not lst:  #
        return None, None

    smallest = min(lst)
    largest = max(lst)
    return smallest, largest

#      2
numbers = [15, 8, 23, 4, 16, 42]
min\_val, max\_val = find\_min\_max(numbers)
print(f" : \{numbers\}")
print(f" : \{min\_val\}")
print(f" : \{max\_val\}")
```

મુખ્ય ઓપરેશન્સ:

- મેંબરશિપ: 'in' ઓપરેટર વાપરવો
- Min/Max: બિલ્ડ-ઇન ફંક્શન્સ
- વેલિડેશન: ખાલી લિસ્ટ હેન્ડલિંગ

મેમરી ટ્રીક

“શોધો મેળવો તુલના કરો”

પ્રશ્ન 5(અ અથવા) [3 ગુણ]

લિસ્ટનું સ્લાઇસિંગ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો.

જવાબ

લિસ્ટ સ્લાઇસિંગ ઇન્ડેક્સ રેન્જ વાપરીને લિસ્ટના ચોક્કસ ભાગો કાઢે છે.

સ્લાઇસિંગ સિન્ટેક્સ:

ફોર્મેટ	વર્ણન	ઉદાહરણ
list[start:end]	start થી end-1 સુધીના એલિમેન્ટ્સ	[1,2,3,4][1:3] = [2,3]
list[:end]	શરૂઆતથી end-1 સુધી	[1,2,3,4][:2] = [1,2]
list[start:]	start થી અંત સુધી	[1,2,3,4][2:] = [3,4]
list[::step]	દરેક step એલિમેન્ટ	[1,2,3,4][::2] = [1,3]

ઉદાહરણ:

```
numbers = [0, 1, 2, 3, 4, 5]
print(numbers[1:4])    # [1, 2, 3]
print(numbers[:3])     # [0, 1, 2]
print(numbers[3:])     # [3, 4, 5]
print(numbers[::2])    # [0, 2, 4]
```

મેમરી ટ્રીક

"શરૂઆત અંત સ્ટેપ"

પ્રશ્ન 5(બ અથવા) [4 ગુણ]

લિસ્ટમાં કેવી રીતે ટ્રાવર્સલ કરવું તે ઉદાહરણ આપીને સમજાવો.

જવાબ

લિસ્ટ ટ્રાવર્સલમાં લિસ્ટમાં દરેક એલિમેન્ટને વ્યવસ્થિત રીતે એક્સેસ કરવાનો સમાવેશ થાય છે.

ટ્રાવર્સલ ટેકનિક્સ:

મેથડ	સિન્કેસ	આઉટપુટ ટાઇપ
વેલ્યુ આઇટ્રેશન	for item in list	ફક્ત એલિમેન્ટ્સ
ઇન્ડેક્સ આઇટ્રેશન	for i in range(len(list))	ઇન્ડેક્સ એક્સેસ
એન્યુમરેટ	for i, item in enumerate(list)	ઇન્ડેક્સ અને વેલ્યુ

ઉદાહરણ કોડ:

```
fruits = [" ", " ", " ", " "]

# 1:
print(" :")
for fruit in fruits:
    print(fruit)

# 2: {- }
print("{n} :")
for i in range(len(fruits)):
    print(f" \{i\}: \{fruits[i]\}")

# 3:
print("{n} :")
for index, fruit in enumerate(fruits):
    print(f"\{index\} {- }\{fruit\}")
```

ઉપયોગના કેસ:

- ફક્ત વેલ્યુ: સાદી પ્રોસેસિંગ
- ઇન્ડેક્સ એક્સેસ: પોડિશન-આધારિત ઓપરેશન્સ
- એન્યુમરેટ: ઇન્ડેક્સ અને વેલ્યુ બને જરૂરી

પ્રશ્ન 5(ક અથવા) [7 ગુણ]

1 થી 50 ની શ્રોણીમાં પ્રાઇમ અને નોન-પ્રાઇમ નંબરોનું લિસ્ટ બનાવવા માટે પાયથોન કોડ વિકસાવો.

જવાબ

નંબરોને પ્રાઇમ અને નોન-પ્રાઇમ લિસ્ટ્સમાં વર્ગીકૃત કરવા માટેનો Python પ્રોગ્રામ.

Python કોડ:

```
def is_prime(n):
    """
    if n < 2:
        return False
    for i in range(2, int(n**0.5) + 1):
        if n % i == 0:
            return False
    return True

def categorize_numbers(start, end):
    """
    prime_numbers = []
    non_prime_numbers = []

    for num in range(start, end + 1):
        if is_prime(num):
            prime_numbers.append(num)
        else:
            non_prime_numbers.append(num)

    return prime_numbers, non_prime_numbers

# 1 50
primes, non_primes = categorize_numbers(1, 50)

print(" (1{-50}:")
print(primes)
print(f"{n} : \{len(primes)}")

print("{n} {- (1{-}50}:")
print(non_primes)
print(f"{n} {- : } \{len(non_primes)}")
```

પ્રાઇમ લોજિક:

નંબર પ્રકાર	શરત	ઉદાહરણો
પ્રાઇમ	ફક્ત 1 અને પોતાના વડે જ ભાગાય	2, 3, 5, 7, 11
નોન-પ્રાઇમ	અન્ય ભાજકો છે	1, 4, 6, 8, 9

એલોરિધમ સ્ટેપ્સ:

- ભાજ્યતા તપાસવી 2 થી સુધી
- વર્ગિકરણ પ્રાઇમ ટેસ્ટના આધારે
- સ્ટોર યોગ્ય લિસ્ટ્સમાં

મેપરી ટ્રીક

“તપાસો ભાગો વર્ગિકૃત કરો સ્ટોર કરો”